

UMEÅ UNIVERSITET

Dnr FS 1.5-1081-25
Ert dnr Ju2025/01117

Yttrande över betänkandet Ökad insyn i politiska processer (SOU 2025:52)

Bakgrund

Den Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Umeå universitet har fått möjlighet att bereda Umeå universitets yttrande över betänkandet Ökad insyn i politiska processer (SOU 2025:52). Remissvaret har utarbetats av docent Johan Hellström vid Statsvetenskapliga institutionen.

Övergripande synpunkter

Frågan om privatpersoners, företags, organisationers, föreningars och andra sammanslutningars bidrag till politiska partier är komplicerad och berör flera viktiga principer inom den svenska demokratin vilka ibland står i konflikt med varandra. Vi anser att utredningens förslag över lag är rimliga och kan hjälpa till att förbättra den offentliga insynen och transparensen av politiska partiers finansiering, samt kontakter med så kallade ”lobbyister”.

Förslagen om politiska partiers finansiering kan sägas rätta till ett par identifierade brister i den nuvarande, relativt nya, lagstiftningen. Det är olyckligt att kommittén inte tilläts ta ett större grepp på frågor om partiers finansiering och på grund av de ganska snäva kommittédirektiverna lämnas även denna gång ett flertal frågor av relevans för partifinansiering obesvarade. Det gäller inte minst eventuella maxbelopp för donationer till politiska partier och en eventuell reglering av de offentliga partistöden.

Kommentar av enskilda förslag/bedömningar

Bedömning 2.6.5 Rätt för medlem att avge en förklaring

I januari 2025 inkom ett tilläggsdirektiv att se över och utforma ett förslag på en författningsreglering med avseende på att bidrag från organisationer på arbetsmarknaden till politiska partier ska vara frivilliga för den enskilda medlemmen. Kommittén landade i att inte rekommendera att införa ett sådant krav, men då ett förslag redovisas i utredningen kommenterar vi detta kort.

Förslaget går i korthet ut på att en medlem i en organisation på arbetsmarknaden inte mot sin vilja ska behöva acceptera att organisationen lämnar bidrag till politiska partier och politiska kandidater som utgår som en andel av dennes medlemsavgift. Utredningen lämnar stort utrymme till att argumentera för legaliteten för förslaget, men glömmer bort att förslaget som sådant står i strid med en viktig princip inom den svenska demokratiska ordningen och föreningsfriheten, nämligen att det offentliga inte ska inskränka organisationers och föreningars självständighet och oberoende. Det är därför direkt olämpligt att lagstiftaren inför regler som begränsar hur arbetsmarknadens organisationer samlar in och använder sina egna medlemsavgifter. Fördelarna med att frångå denna viktiga princip måste också sägas vara tämligen begränsade.

Yttrande
Professor Ulrika Haake/dekan
ulrika.haake@umu.se
090-786 50 00

UMEÅ UNIVERSITET

Beslutsdatum
2025-08-21
Sid 2 (2)

Dnr FS 1.5-1081-25
Ert dnr Ju2025/01117

Beslut i ärendet har fattats av professor Ulrika Haake, den Samhällsvetenskapliga fakultetens dekan, efter föredragning av fakultetssamordnare Åsa P Isaksson.

För den Samhällsvetenskapliga fakulteten

Ulrika Haake
Dekan

Åsa P Isaksson